

Skrzydło, Wiesław

Obchody w Paryżu 120-ej rocznicy urodzin Marii Skłodowskiej-Curie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 33/3, 898-899

1988

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1945 Niemcy opuszczają hutę niszcząc dokumentację i urządzenia huty. Władze polskie przejmują hutę w dniu 1 września 1945 r. i zostaje włączona do Huty „Pokój”. W dniu 22 lipca 1946 r. uruchomiono pierwszy odbudowany piec martenowski. W 1948 r. jako Huta „Gliwice” wchodzi w skład Zjednoczenia „Gliwickie Zakłady Hutnicze”, a od 1 stycznia 1950 r. uzyskuje samodzielność i nazwę „Huta im. 1. Maja” w Gliwicach.

Huta posiada piękną kartę historii w działalności patriotyczno-społecznej przez udział załogi w manifestacjach i strajkach w obronie praw robotniczych w latach 1905, 1917 i 1919 oraz wielu pracowników brało udział w powstaniach śląskich, a zwłaszcza w III powstaniu w 1921 r.

M. Sadłowski
(Katowice)

OBCHODY W PARYŻU 120-ej ROCZNICY URODZIN MARIII SKŁODOWSKIEJ-CURIE

Przypadającą 7 listopada 1987 r. 120 rocznicę urodzin Marii Skłodowskiej-Curie obchodzono w Polsce uroczystości, podkreślając wkład wielkiej uczzonej do nauki światowej. Na czele komitetu obchodów stał prezes Polskiej Akademii Nauk, prof. dr Jan Karol Kostrzewski, a uroczystości odbywały się zarówno w Polsce, jak i we Francji.

Obchody paryskie były organizowane przez Stację Naukową PAN w Paryżu, jak również przez Instytut Curie oraz Narodowy Ośrodek Badań Naukowych (Centre National de la Recherche Scientifique). W ten sposób do uroczystości rocznicowych włączono zarówno polskie jak i francuskie środowiska naukowe. Delegacja polska z udziałem merostwa w Sceaux złożyła wieniec na grobie Marii Skłodowskiej-Curie i Piotra Curie w dniu 17 listopada 1987 r.

Główne uroczystości odbywały się w Stacji Naukowej PAN w dniu 17 listopada z udziałem delegacji PAN w składzie: prof. prof. Jan Karol Kostrzewski, Wojciech Zielenkiewicz, Adam Bielański, Kazimierz Dux. Przybył także rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, prof. dr Zdzisław Cackowski. Uroczystość ta objęła konferencję naukową — której współprzewodniczyli prof. Alain Horeau, prezes Académie des Sciences oraz prof. Jan Kostrzewski, prezes Polskiej Akademii Nauk — a także otwarcie wystawy dyplomów otrzymanych przez Marię Skłodowską-Curie (dyplomy nagród Nobla, doktoratów honorowych, członkostw różnych akademii i towarzystw naukowych). Otwarcia wystawy dokonali wnukowie Marii Skłodowskiej Curie, prof. Hélène Langevin i prof. Pierre Joliot.

Na konferencji referaty wygłosili:

- prof. Adam Bielański: *Marie Skłodowska-Curie et les origines de la radiochimie*;
- prof. Michel Riou: *Marie Curie et les débuts de la physique moderne*;
- prof. Kazimierz Dux: *Radioactivité et la médecine*;
- prof. Zdzisław Cackowski: *Marie Skłodowska-Curie: raison — labeur — sacrifice*.

W dniu 19 listopada odbyła się uroczystość w Instytucie Curie. Rozpoczęła się ona w sali, w której wykladała Maria Skłodowska-Curie. Otwarcia uroczystości dokonała dyrektor Sekcji Fizyki i Chemii Instytutu Curie, prof. Monique Pagès. Referat pt. *Marie Curie, la biologie et la médecine* wygłosił prof. Raymond Latarjet. Następnie uczestnicy uroczystości zwiedzili Muzeum Curie, biuro, w którym Maria Skłodowska-Curie pracowała jako dyrektor, a także jej laboratorium. W spotkaniu tym brali także udział, nieliczni już, żyjący współpracownicy Skłodowskiej.

Na zakończenie, uczestników spotkania podejmował prezydent Instytutu Curie, prof. Constant Burg.

W dniu 20 listopada w CNRS odbyła się uroczystość z okazji 120 rocznicy urodzin Marii Skłodowskiej-Curie, na której akcentowano też 30-lecie współpracy naukowej pomiędzy PAN i CNRS. W trakcie tej uroczystości przemówienia wygłosili prof. Claude Fréjacques, prezydent CNRS i prof. Jan Karol Kostrzewski, prezes PAN. Wykład *Sur é oeuvre scientifique de Marie Curie* miał natomiast prof. Pierre Radvanyi. Na zakończenie uroczystości wyświetlono archiwalny film produkcji francuskiej poświęcony odkryciu Marii i Piotra Curie.

Zaznaczyć należy, że w dniu 17 listopada odbyła się jeszcze jedna uroczystość zorganizowana przez Centre d'Etudes Polonaises na Sorbonie. Na jej program złożyła się projekcja filmu krótkometrażowego oraz odczyt prof. Józefa Hurwica pt. *Maria Skłodowska-Curie — pierwsza kobieta mianowana profesorem Sorbony*.

Wiesław Skrzydło
(Paryż)

FOLUSZE, MŁYNY ZBOŻOWE I INNE URZĄDZENIA O NAPĘDZIE WODNYM W POŁUDNIOWEJ JUGOSŁAWII

Głęboko zakorzeniony, pierwotny instynkt łowiecki, przejawiający się w różnych dziedzinach działalności człowieka powoduje, że odkrycie obiektów, urządzeń znajdujących się tylko według obiegowej opinii w muzeach, wywołuje wielkie przeżycie i samozadowolenie. Tego stanu doznał autor odwiedzając jedną z górskich wsi w okolicach miasta Bitola w południowej części Macedonii (Jugosławia). Okazało się, że w tym kraju o stosunkowo wysokim rozwoju ekonomicznym można jeszcze spotkać wciąż żywe technologie i urządzenia, charakterystyczne dla epoki średniowiecza. Zdumienie wywołuje fakt, że te urządzenia funkcjonują w bliskim sąsiedztwie kultury technicznej końca XX wieku.

Wioska Wirowo jest jedną z wielu podobnych osad położonych w górach południowej Jugosławii. Przepływający przez osadę potok Topolka wykorzystywany był od czasów najdawniejszych jako źródło energii. Jego czysta, wyjątkowo miękka woda, wspaniale nadaje się do spłśniania sukna czy włosia tkanych tu wełnianych dywanów. Wzdłuż strumienia egzystuje wsiąg około stu urządzeń zwanych „wirami” (stąd nazwa miejscowości). (Fot. nr 1).

Zasada działania tego prostego urządzenia polega na uderzaniu strumieniem wody, spadającej ze znacznej wysokości, struktury folowanego materiału przez odpowiednio długi czas (od 8 do 10 godz.) (Rys. nr 1). W wyniku tego następuje rozpułchnienie poszczególnych nitki tkaniny powodując jej puszystość i odpowiednią gęstość. Urządzenie to składa się z dwóch elementów: drewnianej rynny (buki), wykonanej z połowy pnia sosny czy świerku, oraz kosza (wiru) wykonanego z nieprzylegających do siebie klepek dębowych. Doprowadzona z kanału woda, spada skośnie ustawioną rynną (6—8 m długości) na znajdujący się w koszu folowany materiał, który wprawia w ruch obrotowy, a następnie wypływa przez szczeliny między klepkami powracając do biegnącego poniżej strumienia. Stojący na drewnianym pomoście pracownik za pomocą zgiętego kija (kukaczki) wkłada lub wyciąga gotowy materiał. W celu zatrzymania urządzenia umocowuje drewniane kołki w rynnę, powodując rozproszenie strumienia wody. Ginący kilkanaście lat temu proces produkcyjny obecnie przechodzi swój ponowny rozwój. Piękne, o dłu-